

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

Miten ymmärtää ja tukea tarkkaavuusongelmaista esi- ja alkuopetusikäistä lasta?

Yhteenveto hyvistä käytänteistä

Tarkkaavuusongelmaisen esi- ja alkuopetusikäisen tukemisessa tärkeää

- Palautevuorovaikutus
- Yksilöllinen tavoitteenasettelu
- Oppimisympäristön rakentaminen
- Pedagogiset toimintamallit
- Yhteistyö ja yhteiset toimintatavat

”Tulipalojen sammuttamisesta syttymisen syiden selvittämiseen”

Palautevuorovaikutus

Palautevuorovaikutus

*Pedagogiikkaani
kuuluu ”kehuva puhe”
ja ”tsemppikatse”*

- Lapsen myönteinen huomioiminen
 - Ei moitita virheestä, vaan kehuaan onnistumisesta
 - Rakennetaan positiivista minäkuvaa, esim. apuna Vahvuusvaris-kortit
 - Kuunnellaan lapsen toiveita ja kunnioitetaan autonomiaa
 - **Kehu, kannusta ja kunnioita!**
- Palautteenannon johdonmukaisuus ja pitkäjänteisyys
 - Palautteen saaminen mahdollisimman usein ja välittömästi
 - Suoriutumisen seuranta, esim. tavoitetaulukko, arviointivihko, liikennevärit tai palkkiojärjestelmä
- Palautejärjestelmien monikanavaisuus
 - Palautteenannon tapojen muovaaminen tarpeiden mukaan, esim. verbaalinen ja non-verbaalinen palaute
 - Palaute oppilaalle ymmärrettävässä muodossa

Vanhemmatkin tarvitsevat positiivista palautetta lapsestaan. Vanhempi, joka jaksaa uskoa lapseensa kannustaa lasta kotonakin positiivisemmin.

Luokassani on käytössä viikkokohtainen palkkiojärjestelmä, jossa oppilaat keräävät tuntikohtaisesti tähtiä omista onnistumisistaan koulutyön tai odotusten mukaisen käyttäytymisen suhteen. Toki tähtiä käytetään myös välittömänä palautteena onnistumisesta jollain oppitunnin osa-alueella.

Ei moitita lasta lattialle pudonneesta lasista, vaan kehuaan lasta kun hän nostaa lasin ylös.

Yksilöllinen tavoitteenasettelu

Yksilöllinen tavoitteenasettelu

- Palautevuorovaikutus ja tavoitteenasettelu limittyvät toisiinsa
- Tavoitteenasettelun yksilöllistäminen:
 - tavoitteita **sanoittamalla**
 - **pilkkomalla** tavoitteet pienempiin osatavoitteisiin
 - tavoitteiden **konkreettisuudella**
 - tavoitteita **kohdentamalla**
- Välineitä tavoitteiden seurantaan
 - Tavoitetaulukot ja tuen toimintamallit, esim. CICO ja Malti

Kahdella ensimmäisellä viikolla harjoitellaan osatavoitetta 1, eli keskittymistä tehtävään viiden minuutin ajan. Viisi minuuttia näytetään oppilaalle konkreettisesti. Oppilaan työskentely pilkotaan viiden minuutin jaksoihin ja jokaista jaksoa seuraa liikkumistehtävä tai rauhoittumapaikassa oleminen. Pidempään keskittymisaikaan edetään pienin askelin.

Tavoite pitää asettaa konkreettiseksi ja kohdentaa se harkiten siihen, mikä on tällä hetkellä tärkeintä.

Oppilaalle selkeytetään käyttäytymisodotukset ja tavoitteet. Kerrallaan keskitytään yksittäiseen asiaan, esim. en puhu ilman lupaa. Lapselle selitetään myös tukitoimet ja niiden tarkoitus. Tukitoimista keskustellaan oppilaan kanssa ja yhdessä muodostetaan lasta motivoiva kokonaisuus.

Lapselle on luotu entuudestaan tuttuja tavoitetaulukoita sekä uudenlaisia taulukoita itsenäisen suoriutumisen tueksi.

Oppimisympäristön rakentaminen

Oppimisympäristön rakentaminen

- Ärsykkeiden minimointi
 - Vireystilan säätelyn ja ylläpidon apuvälineet, esim. sermit, kuulosuojaimet, nystyrätyyny ja puuhapaperi odotustilanteisiin
 - Koulunkäynninohjaajan tai muun aikuisen tuki, esim. tarkkaavuuden ohjaaminen olennaiseen oppitunnin aikana
 - Rauhoittumisen keinojen harjoittelu ja luokasta löytyvä ärsykevapaa rentoutumistila
 - ”Hiljaliikunta”= taukoliikunta (**HUOM!** Saattaa myös lisätä ympäristöärsykeitä)
- Joustavat ryhmittelyt
 - Oppilasryhmän jakaminen pienempiin osiin
 - Istumapaikan sijoittaminen rauhalliseen, opettajaa lähellä sijaitsevaan paikkaan
- Työskentelypaikan järjestely
 - Työtason selkeys, esim. esillä vain tarvittavat työskentelyvälineet
 - Kuvatuki, esim. selkeät tehtävälistat ja päiväjärjestys pulpetilla
 - Pöytä ja tuoli säädetty oikealle tasolle

Luokkatilaa pyrittiin rauhoittamaan ja oppilasryhmää jaettiin mahdollisuuksien mukaan pienempiin ryhmiin. Istumapaikat muutettiin siten, että oppilas istui opettajan lähellä, jotta opettaja voi huomaamattomasti/sanattomasti ohjata häntä.

Lasta tuettiin vireystilan säätelyssä lisättyllä aikuisohjauksella pienluokan opettajan tai koulunkäynninohjaajan turvin. Aikuisen fyysinen kosketus ja silittäminen yhteisellä opetustuokiolla rauhoitti lasta.

Luokkaan tehtiin paikka, missä jokainen lapsi saa halutessaan vuorollaan käydä rentoutumassa ja rauhoittumassa, jos kokee sen tarpeelliseksi eskaripäivän aikana.

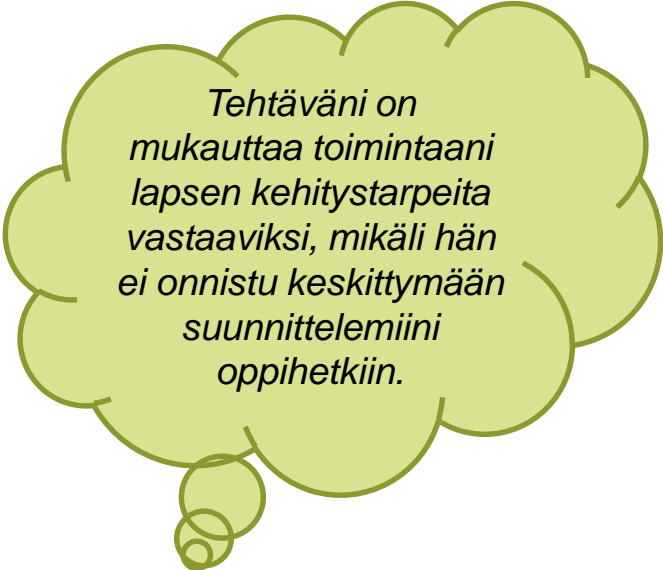
Lapsi hyötyi kaikesta oppimisympäristöön rakennetusta struktuurista oman toiminnanohjauksen tueksi!

Pedagogiset toimintamallit

Pedagogiset toimintamallit

- Opetusmetodiset ratkaisut
 - Ymmärrettävä ja selkeä ohjausvuorovaikutus
 - Yksi ohje kerrallaan
 - Ohjeiden toistaminen tarvittaessa
 - Konkreettiset ja havainnollistavat opetusmateriaalit puheen tukena
 - Oppisisältöjen määrällinen ja sisällöllinen säätely
 - Tehtävien pilkkominen pienempiin osiin
 - E-materiaalin hyödyntäminen
 - Tehtävätyyppien vaihtelevuus ja monipuolisuus
 - Arjen struktuurin selkeyttäminen
 - Siirtymätilanteiden ennakoiminen ja oppilaan valmistelu muutokseen
 - Työskentelyn rytmittäminen ja pilkkominen, esim. kuvatuen avulla
 - Päiväjärjestyksen jakaminen pienempiin osiin

Tehtäväni on mukauttaa toimintaani lapsen kehitystarpeita vastaaviksi, mikäli hän ei onnistu keskittymään suunnittelemiini oppihetkiin.

Työskentelyn rytmittäminen vaihtuvin aktiviteetein (yhteinen tuokio, toiminnallinen tehtävä, kirjallinen tehtävä sekä palkitseva puuha) muodostui intervention aikana sopivaksi tavaksi jäsentää oppilaan työskentelyä.

Kotitehtävien määrää säädeltiin, jotta näistä suoriutumisen tulisi kotona onnistumisen kokemuksia. Ohjeet pilkottiin oppilaalle selkeästi ja ohje toistettiin tarvittaessa.

Erityisen hyödyllistä oli arjen strukturointi pienempiin osiin kuin vain tähän mennessä käytössä ollut strukturi (aamupiiri, leikki ja ulos).

Ideoimme paljon muitakin tapoja opiskella, kuin vain perinteiset tehtävien tekemiset. Voimme tehdä tehtäviä tabletilla, pelaten tai oppilaalle sopii hyvin opetus keskustellen tai konkreettisesti käsillä tehden.

Yhteistyö ja yhteiset toimintatavat

Yhteistyö ja yhteiset toimintatavat

- Avoin vuorovaikutus
 - Tavoitteiden toteutumisen raportointi koulusta kotiin, ja kodista kouluun: **myös vanhempi on työpari!**
 - Aktiivinen ja säännöllinen keskustelu lapsen, huoltajien ja koulun henkilökunnan välillä
- Yhteinen sitoutuminen
 - Tukiprosessissa mukana oppilaan itsensä lisäksi koko hänen lähiverkostonsa, esim. huoltajat, ryhmänohjaajat/opettajat ja muut ammattilaiset
 - Yhteisesti sovittujen toimintatapojen ja tavoitteiden mukainen tuki

Prosessin aikana on korostunut myös johdonmukaisuuden tärkeys: se, että kaikki toimivat samalla tavalla, auttaa lasta hahmottamaan ja vahvistamaan toivottua käytöstä.

Kasvattajien keskinäistä kommunikaatiota ja luottamusta sekä omaan että toisen osaamiseen ei voi mielestäni liikaa korostaa. Sitoutuneisuus yhteisen tavoitteeseen vaatii edellä mainittuja asioita eikä kukaan saa muutosta aikaan yksinään.

Itsetunnon vahvistamisen prosessissa on mukana itse oppilas, hänen perheensä, ryhmän ohjaajat, sekä hänen tukitoimiensa henkilöt. Jokaisen kanssa olemme keskustelleet asian läpi, millä eri tavoin tai tilanteissa kyseistä lasta tulee kannustaa yrittämään itsenäisesti suoriutumaan.

Kirjasimme ruokailutilanteita päivittäin ryhmän kasvattajille tarkoitettuun viestivihkoon, josta jokainen oli velvoitettu lukemaan tavoitteiden toteutumista.

KIITOS

Niilo Mäki
INSTITUUTTI